

11 PŘÍLOHA 3: Praha – úvahy nad kulturní identitou městské krajiny

Třetí přílohou disertační práce je kapitola *Praha – úvahy nad kulturní identitou městské krajiny*, která byla publikována v recenzované knize *Osobitost kulturní krajiny. Od rozpoznání k ochraně* (ČVUT, 2014). Text se v úvodu podrobně zabývá ambivalencí pojmu městská krajina, jak je zmiňován i v této disertační práci (kap. 3.1), dále tématem identity, a to zejména identity kulturní krajiny. Jestliže je krajina města stejně jako každá jiná kulturní krajina chápána jako kombinované dílo přírody a člověka (Výbor pro světové kulturní dědictví, 1992), je tento text zaměřen, oproti hlavnímu tématu disertační práce, na identitu kulturní a historickou, tj. na dílo člověka v obraze města, čímž tuto disertační práci vhodně doplňuje o druhou zásadní charakteristiku krajiny města.

Kapitola z knihy je přiložena v podobě, v jaké byla publikována, proto ani číslování stránek ani grafické zpracování neodpovídají zpracování disertační práce.

Citace:

Kupka, J. a Hejtmánková B. 2014. Praha – úvahy nad kulturní identitou městské krajiny. In: Štréblová Hronovská, K., Kupka, J., Vorel, I. [eds.]. *Osobitost kulturní krajiny. Od rozpoznání k ochraně*. Praha: ČVUT, 2014, str. 55-72 (s. 18). ISBN 978-80-01-05607-3.

Praha – úvahy nad kulturní identitou městské krajiny

(Prague – Meditation over the Cultural Identity of Urban Landscape)

Jiří KUPKA – Barbora HEJTMÁNKOVÁ

Na Prahu – stejně jako na každé jiné město – můžeme nahlížet z různých hledisek. Jednou z možných perspektiv je pohled na město jako na městskou krajinu či krajinu města, přičemž každá městská krajina se vyznačuje výraznou individualitou (svébytností) tkvící v prolnutí přírodní a urbánní struktury, neboť kulturní krajiny jsou chápány jako kombinovaná díla přírody a člověka. Úroveň urbánního prostředí měst je závislá jak na urbanisticko-architektonické kvalitě objektů a prostorových seskupení a jejich výtvarném pojetí, tak i na řadě dalších výrazových prostředků, z nichž k nejvýznamnějším patří prvky přírodní. Kapitola se dotýká jednoho z aspektů pražské krajiny, a to její kulturní a historické charakteristiky, spoluvytvářející její jedinečnost a identitu. Jedná se přitom nejen o jednotlivé stavby a jejich souboru, urbanistické celky a krajinářské úpravy, ale i o význam místa, nehmotnou paměť, skryté významy, vzpomínky a asociace. Praha je z tohoto hlediska nevyčerpatelným zdrojem příkladů, prostředím odrážejícím kulturní dějiny našeho národa.

Tato kapitola knihy zabývající se osobitostí kulturní krajiny pojednává o kulturní identitě pražské krajiny, lze-li ovšem v případě města o krajině vůbec hovořit. Nepůjde tedy o kulturní identitu Prahy jako takové, která je evidentní, nýbrž pražské krajiny. Obecně se jedná o otázku pojetí městské krajiny či krajiny města, lze-li na město takto nahlížet. Na úvod bude tedy nutné zodpovědět otázku, zda a nakolik lze hovořit o městské krajině. Pokud lze, je třeba vymezit, co je možné chápat pod její kulturní identitou a následně tyto závěry aplikovat na Prahu jako příklad města a městské krajiny par excellence.

1 Městská krajina

Pojem krajiny bývá často v běžném chápání užíván v dichotomii město vs. krajina. Hovoříme o poloze města v krajině, zapojení města do krajiny a podobně. Většina z nás si v tomto pojetí představí krajinu jako území, ve kterém hlavní roli hraje příroda – kopce, údolí, lesy, skupiny stromů, aleje, meze, louky, pole, potoky, řeky, rybníky nebo jezera, tj. často chápeme krajinu v úzké vazbě na přírodní prvky, přičemž tato „příroda“ se nám v našich představách vybavuje buď bez staveb, nebo s velmi harmonickým vztahem zástavby a krajinného rámce. Naproti tomu charakter města (městské krajiny) vnímaný ve

vizuální scéně je rozhodujícím způsobem vytvářen umělými prvky urbánní struktury, stavbami, zpevněnými plochami, liniemi a prvky technické infrastruktury, ale také městskými funkcemi, intenzivním užíváním prostoru, pohybem lidí a vozidel, hlukem, osvětlením (Vorel, Kupka, 2011). Dnešní člověk je zvyklý rozdělovat území na „krajinu“ a „ne-krajinu“. Až když při cestě autem z města projede předměstí, mine předměstské satelity a opustí suburbánní zázemí města se sklady, továrnami a nákupními centry, má pocit, že vstoupil do skutečné krajiny (Samojský, 2011).

Redukce krajiny na přírodu by však byla velmi zjednodušující, omezující a věcně nesprávná. Na stole je velké množství odlišně zaměřených definic a pojetí krajiny, od ryze laického až po dílčí pohledy různých specializovaných oborů, což samo o sobě dokládá složitost problematiky. Sklenička (2003) uvádí pojetí právní, geomorfologické, geografické, ekologické (krajinně-ekologické), architektonické (funkčně-estetické), historické, umělecké, demografické, emocionální a ekonomické. Další pojetí krajiny a vývoj její definice přináší například Lapka (2008), který tvrdí, že krajinu známe všichni, a přesto je obtížné ji nějak přesně definovat. Vždy hrozí na jedné straně zredukování pojmu krajiny jen na některé její části, funkce nebo vlastnosti, které jsou pak vydávány za celek (příliš úzký pohled), či na druhé straně všeobímající pohled na krajinu, který nakonec vede ke ztrátě smysluplnosti takové definice. Jednoduchou a zdařilou definici podává Stibral (2009), dle kterého je *krajina zrakově vnímatelná část převážně suchozemského povrchu země, která má horizont a je zahlédnutelná z distance*. Ačkolí jsou tedy pojetí krajiny různá, až na výjimky v nich zmiňovaná dichotomie město vs. krajina není.

Krajina tedy není část území „za městem“, nýbrž i území města je částí krajiny (Samojský, 2011). V pojmu krajiny, na což upozorňuje řada autorů, se však opravdu skrývá určitá podvojnost, dvojakost, neboť krajinu musíme chápat jako přírodní a zároveň kulturní (sociální) systém. (Lapka, 2008). Toto pojetí je obsaženo i v legislativním uchopení krajiny, a to u nás zejména v zákoně o ochraně přírody a krajiny (č. 114/1992 Sb.), dle kterého je *krajina část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky* (§3, písm. m). Snad ještě pregnantněji je to vyjádřeno v §12 téhož zákona, kde je krajinný ráz (což je vlastnost každé krajiny) definován jako *zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti* (odst. 1). Podobně je tato podvojnost vyjádřena v dokumentu Výboru pro světové kulturní dědictví z roku 1992, jenž definuje kulturní krajiny jako *kombinovaná díla přírody a člověka, která jsou dokladem vývoje lidské společnosti a sídel v průběhu historie, pod vlivem fyzikálních omezení anebo příležitostí daných jejich přírodním prostředím a vlivem postupných společenských, ekonomických a kulturních vlivů, jak vnitřních, tak vnějších* (odst. 35) či v Evropské úmluvě o krajině (č. 13/2005, Sb. m. s.), pro kterou „*krajina*“ *znamená část území, tak jak je vnímána obyvatelstvem, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů* (čl. 1, písm. a).

Že lze město chápat jako krajinu, jednoznačně potvrzuje i péče o ráz krajiny (krajinný ráz) dle §12 zákona 114/1992 Sb., které byla (a dosud je) ze strany orgánů státní ochrany přírody a krajiny věnována pozornost i v městské struktuře (k dispozici je dokonce v rámci ÚAP Prahy preventivní hodnocení krajinného rázu od Jiřího Löwa) To ovšem s sebou může přinášet řadu praktických problémů, neboť obecné zásady vyjádřené textem §12 do značné míry selhávají v prostředí, kde jsou přírodní složky silně přetvořené, v charakteru prostředí hrají málo významnou roli a v panoramatech se projevují málo (Vorel, Kupka, 2011). Použití ochrany krajinného rázu v extrémně urbanizované krajině bez přírodních a přírodě blízkých prvků je proto odborně obtížně proveditelné (nezbytně vyžaduje účast urbanistů a architektů a vymyká se tak kompetenci orgánu ochrany přírody). Zřejmě je i nesprávné, neboť neodpovídá nejenom definici krajiny dle zákona, ale ani jeho účelu (Kupka, 2013), kterým je (...) *přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji (...)* (§1). Proto je nutné uvážit, zda lze vůbec v případě silně urbanizované krajiny hovořit o krajině ve smyslu zákona o ochraně přírody a krajiny. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 12. 2006 k tomu podotýká, že *centrální část vysoce urbanizovaného prostředí nelze bez přistoupení dalších skutečností označit za „krajinu“ ve smyslu zákona o ochraně přírody a krajiny. Takovou další skutečností a jinou situací by bylo, kdyby tu byl významný krajinný prvek nebo dokonce zvláště chráněné území, území přechodně chráněné atp.* (NSS, sp. zn. 6 A 83/2002-65).

Z výše uvedeného lze nicméně vyvodit, že i město – či jeho převážná část – je v chápání většiny autorů, mezinárodních dokumentů i zákona krajinou, a to i přes značné problémy, které přináší ochrana krajiny (krajinného rázu) v centrálních částech měst. Existuje tedy na jedné straně krajina přírodní či přírodě blízká a na opačné straně krajina urbanizovaná či krajina městská. Zmiňovanou dichotomii město vs. krajina by bylo lépe přeformulovat do pojmů městská krajina (krajina města) a přírodní (přírodě blízká) krajina, které jsou krajními polohami různě odstíněných podob krajiny. Můžeme tedy bez obav hovořit například i o krajině industrializované, suburbánní, postindustriální a podobně.

2 Identita krajiny

Jak již bylo řečeno, kulturní krajina je kombinovaným dílem přírody a člověka, tj. lze ji popsat pomocí přírodní a kulturní (historické) charakteristiky. Zatímco přírodní charakteristika zahrnuje vlastnosti krajiny určené jak trvalými přírodními podmínkami, kterými jsou především geologické, geomorfologické, klimatické a biogeografické poměry, tak aktuálním stavem ekosystémů, je kulturní (a historická) charakteristika dána způsobem využívání přírodních zdrojů člověkem a stopami, které v krajině zanechal (Vorel et al., 2004). Každá městská krajina se tedy vyznačuje svébytností tkvící v prolnutí

přírodní a urbánní struktury a vizuální jedinečností spočívající ve vnějším projevu přírodních podmínek a znaků kulturního vývoje krajiny a městského prostředí. Vždy – nejen v městské krajině – je tedy nutné uvažovat (neoddělitelně) všechny charakteristiky krajiny, přírodní, kulturní a historickou (Kupka, 2012).

Hovoříme-li o identitě městské krajiny, hovoříme o její svébytnosti, jedinečnosti. Slovo identita (lat. *identitas*) znamená úplnou stejnost, totožnost. Při zjišťování identity jde tedy o zjištění, o koho jde, kdo nebo co to je (Klimeš, 1981). Některá místa a oblasti krajiny mají určité specifické vlastnosti, které způsobují, že je nám tato krajina bližší než jiná místa a oblasti, že máme právě k této krajině zvláštní vztah. I zde můžeme hovořit o identitě krajiny. Je to na jedné straně zřejmě obecná vlastnost, kterou lze vycítit z uměleckého zobrazení v literatuře, výtvarném umění nebo hudbě, na druhé straně je to zcela osobně hodnocená a vnímaná vlastnost vyvolávající skryté významy, vzpomínky a asociace. Taková krajina se bude vyznačovat výrazností a nezaměnitelností krajinné scény (zejména přírodními podmínkami terénu, vody a vegetace) a přítomností viditelných a charakteristických, pro lokalitu typických, stop kulturního vývoje krajiny, jejího osidlování a kultivace. Identita krajiny je ovšem vytvářena i nehmotnými vlastnostmi určitých míst, duchovním významem, symbolickým významem nebo významem historickým. Může se jednat o zvláštní místa v krajině (prameny, skály, jeskyně, balvany, průrvy a údolí, skalní města, významné vrcholy), místa historických událostí (bitvy, setkání) nebo místa spojená s určitými osobnostmi (Vorel – Kupka, 2011).

Lze tedy říci, že identitu krajiny vytvářejí její určité vlastnosti, které jí jsou vlastní, odlišují jí od jiných krajin, dělají z ní to, čím je. Může být dána rázovitostí a nezaměnitelností krajinné scény, přítomností viditelných stop kulturního vývoje, kulturním, historickým či symbolickým významem míst. Oproti pojmu krajinného rázu, ve kterém převládá vizuální aspekt, nabývá v pojmu identita na důležitosti i kulturní význam a odlišnost určitého místa nebo oblasti, výrazná rozlišitelnost obrazu krajiny a přítomnost výrazných a rázovitých stop kulturního a historického vývoje krajiny.

Je možno nalézt typické znaky identity určité krajiny, které jsou závislé na přírodních podmínkách (znaky přírodní charakteristiky), např. na morfologii terénu, na podílu lesních porostů (Šumavské pláně) nebo mozaikovitosti vegetačního krytu (Sedlčansko), na přítomnosti rašelinišť (Českovelenicko) či skalních výchozů nebo balvanů (Česká Kanada). Rovněž způsoby hospodářského využití krajiny mohou být významné pro vznik identity krajiny (zemědělská krajina Polabí, rybníční krajina Třeboňsko). Pro kulturní dimenzi identity je velmi důležitá i stavební činnost v krajině. Jsou to nejenom dominantní stavby, které mohou ovlivnit široký okruh krajiny a dát mu specifický znak (Radyně, Bezděz, Ještěd), ale také typická struktura osídlení, vzájemná poloha a vzdálenost sídel a jejich urbanistická struktura (struktura větších vzájemně zřetelně oddělených obcí s kompaktními půdorysy ve středních Čechách), struktura

vzájemně navazujících obcí s rozptýlenou zástavbou (Jablonecko), struktura vzájemně navazujících obcí s pásovou zástavbou potočních vsí (severní Čechy) a podobně (Vorel – Kupka, 2011). Výše uvedené platí i pro identitu městské krajiny a tudíž je možné najít i rysy identity pražské krajiny, která je unikátní právě neoddělitelným spojením jedinečných znaků jak přírodní, tak kulturní charakteristiky.

3 Kulturní identita pražské krajiny

Následující text se již bude zabývat pouze kulturní identitou pražské krajiny. Protože se jedná o rozsáhlé téma, které nelze vyčerpávajícím způsobem v daném rozsahu popsat, bude ke každému typu (skupině) specifických znaků uveden pouze omezený počet pražských příkladů.

Praha má bohatou tradici geologických a paleontologických výzkumů, tj. výzkumů jevů založených ještě dávno před příchodem člověka. Je s ní například celoživotně spjata dílo Joachima Barranda (1799-1883), nejrozsáhlejší paleontologická práce všech dob, kterou kdy vytvořil jeden člověk. Po Praze se nachází řada míst s připomínkou tohoto geologa, paleontologa a stavebního inženýra (Barrandovské skály, Barrandovský most, městská čtvrť Barrandov, geologická oblast Barrandien, část expozice Národního muzea se nazývá Barrandeum a Barrandovo jméno je umístěno na budově Národního muzea).

Zásahy člověka do krajiny, její „zabydlování“ a její následná záměrná kultivace jsou pak spojeny s přítomností člověka na našem území již od pravěku, zejména od neolitu, ačkoli výrazné zásahy do krajiny lze předpokládat už v mezolitu, byť omezené řídkým osídlením (Sádlo et al., 2005). Tehdy na místo sběračů a lovců nastupují zemědělci, neboť právě zemědělství se stalo až do konce 18. století rozhodující krajinotvornou činností (Löw, Míchal, 2003). Harmonická kulturní krajina je ve své podstatě z větší části nezáměrným produktem života agrární společnosti, spojeným s technologickou zkušeností tradičního zemědělství (Dejmal, 2000a). Je nutné zdůraznit, že i to, co dnes vnímáme jako „přírodu“, není již po staletí původní krajinou, přičemž nejvýraznější antropogenní změnou je přeměna vegetačního pokryvu krajiny (Kmínek, 2000).

Praha leží ve staré sídlení krajinně Hercynika (Löw, Novák, 2008), což předurčuje její vývoj. Je bohatá na množství archeologických nálezů řady archeologických kultur, o čemž svědčí velmi bohatá literatura. Na celém území Prahy bylo k březnu 2008 identifikováno celkem 414 území s archeologickými nálezy I. kategorie (ÚAN I.), tj. území s pozitivně prokázaným a dále bezpečně předpokládaným výskytem archeologických nálezů. Prostor mezi nimi je na celém území města považován za ÚAN II, ve smyslu ochranného pásma (území, na němž dosud nebyl pozitivně prokázán výskyt archeologických nálezů, ale určité indicie mu nasvědčují, pravděpodobnost výskytu nálezů 51–100 %). Z toho je zřejmé, že území Prahy je v rámci České republiky významnou archeologickou lokalitou.

Obr. 1: Osobitý ráz zeleně, kterým se Praha odlišuje od jiných měst, vyplývá z toho, že tato zeleň je soustředěna na místa pro ni vhodná v nerovném terénu, se kterým splývá v ucelené přírodní útvary, připomínající ráz volné krajiny, jakýmsi zázrakem nebo nedopatřením vsazené do velkoměstského prospektu (Říha et al., 1956, Foto: J. Kupka, 2011)

Asi nejtypičtějším znaky kulturní a historické charakteristiky jsou však dochované architektonicky cenné objekty a soubory. Představují širokou škálu typů staveb všech historických období. Mnohé působí jako architektonické dominanty a hrají v městské krajině významnou roli, spolupodílejí se na utváření její identity, jedinečnosti a nezaměnitelnosti. Historické architektonické dominanty jsou obvykle stavbami v rámci daného sídla, místa či oblasti mimořádnými, společensky významnými, jejichž umělecké kvalitě bývala věnována velká pozornost (Kupka, 2010b). Vedle toho se ovšem jedná i objekty, které nejsou dominantní, dokonce ani nejsou památkově chráněné, přesto výrazně dochovanými formami, detaily, tradičními materiály či regionálními znaky dokládají historický vývoj území a jsou odrazem místních přírodních, sociálních a kulturních podmínek.

Patří sem objekty spojené s životem šlechty a aristokracie (hrady, hradní areály, zříceniny, tvrze, areály tvrzí, zříceniny tvrzí, tvrziště, zámky, zámecké areály, zámečky, letohrádky, venkovské vily...), objekty sakrální architektury (kostely a kaple, poutní místa, špitály, kláštery a jejich areály, funerální architektura vč. hřbitovů, objekty navázané na poutní cesty – zájezdní hostince, hospice, pobočná poutní místa...), tradiční hospodářské objekty (dvory, stodoly, sýpky, mlýny, hamry...), historická architektura měst (měšťanské domy, radnice, brány a opevnění, masné krámy...), objekty lidové architektury (stavby s dochovanou architektonickou formou, měřítkem, detaily, hmotami,

tradičními materiály – objekty pro bydlení, hospodářské stavby i drobná architektura...), objekty průmyslového dědictví (továrny, manufaktury, technologie...), technické památky (mosty, viadukty, těžební věže, přehradu...), objekty zahradní architektury (parky a zahrady), drobná sakrální architektura (kříže, křížky, sochy, morové sloupy, boží muka, kaple, kapličky, křížové cesty, smírčí kameny...) a další drobná architektura a topografické památky (pomníky, hraniční kameny, mezníky, rozcestníky, příkopy, triangulační a zeměpisné památky...)(Kupka, 2010a).

Obr. 2: Konfiguraci terénu vděčí Praha nejen za své přírodní a architektonické dominanty. Snad ještě důležitější je členění její zástavby do přirozených celků jednotlivých čtvrtí a městských sektorů, vymezených přírodními hranicemi toků, údolí a svahů. S tím souvisí přírodní enklávy zeleně, parků, zahrad, které se uchovaly nebo byly člověkem vytvořeny zejména na strmějších svazích a jiných zvláště v minulosti pro zastavění nepříhodných polohách (Hrůza, 2003, Foto: J. Kupka, 2012).

Praha je na množství architektonicky cenných objektů a souborů mimořádně bohatá (viz jev *Historicky významné stavby a soubory* přiložený k ÚAP Prahy, Sojka, 2007; jev *Architektonicky cenné stavby a soubory* přiložený k ÚAP Prahy, Sedláková, 2008). Bohatství památkového fondu ve městě je mimo jiné indikováno množstvím památkově chráněných objektů. V Praze je evidováno 45 národních kulturních památek, což je nejvíce ze všech krajů České republiky, a 2111 kulturních nemovitých památek (Ústřední seznam kulturních památek ČR, stav listopad 2014), přičemž řada z nich patří mezi jedinečné symboly našeho národa či státu (Pražský hrad s katedrálou sv. Víta, Vyšehrad se Slavínem).

Dalším významným aspektem je vedle samotných objektů a jejich souborů i struktura osídlení a dochovaná urbanistická struktura sídel. Každé sídlo má svou charakteristickou urbanistickou (prostorovou) strukturu, která zahrnuje kompozici prostorů, jejich orientaci, tvar, artikulaci a gradaci, hierarchizaci a dimenze. Jejím základem je půdorysná struktura sídla, tj. půdorysné linie náměstí, návší, ulic a dalších komunikací, parcelace a půdorysná a hmotová skladba zástavby. Právě urbanistická struktura, která vykazuje výrazně větší stabilitu a setrvačnost než vlastní architektura, je mnohdy vůbec nejstarším hmotným dokladem existence sídla (Kuča, Kučová, 2000).

Praha je z hlediska urbanistické struktury naprosto unikátní, neboť se nejedná o jedno historické město, aditivně rostoucí po staletí, nýbrž o srostlici desítek postupně integrovaných původně samostatných měst a vesnic. Jednotné řízení rozvoje Prahy, o jehož dosažení dlouho usilovaly generace architektů a ekonomů, bylo umožněno až zřízením Velké Prahy v roce 1920. Proces integrace pražských měst, snah a záměrů o její sjednocení a společnou správu, je však mnohem delší a mohl by být předmětem samostatného příspěvku. Císař Josef II. rozhodl dvorským dekretem ze dne 12. února 1784 o spojení čtyř pražských měst (Nové a Staré Město, Malá Strana a Hradčany) do jednoho správního celku pod názvem Královské hlavní město Praha. Obecním řádem pražským ze dne 27. ledna 1850 (č. 85 z. z.) se uskutečnilo připojení Josefova (Židovského města) jako páté městské čtvrti a 26. září 1883 schválil zemský sněm připojení šesté čtvrti – Vyšehradu (zákon č. 48/1883 z. z.). Do konce 19. století byly ještě připojeny Holešovice-Bubny (zák. č. 48/1884 z. z.) a začátkem 20. století Libeň (zák. č. 57/1901 z. z.), zatímco další předměstí byla postupně povyšována na samostatná města (1873 Královské Vinohrady, 1881 Žižkov, 1894 Košíře, 1898 Libeň a Nusle, 1902 Vysočany a Vršovice, 1904 Smíchov, Bubeneč a Karlín, 1907 Břevnov).

V roce 1918 vznikla Československá republika a Praha se stala jejím hlavním městem. Zákonem č. 114/1920 Sb., kterým se sousední obce a osady slučují s Prahou, ze dne 6. února 1920 bylo rozhodnuto o spojení Prahy s okrajovými městy a předměstskými obcemi v jeden administrativní celek pod názvem Hlavní město Praha, pro který se vžilo pojmenování Velká Praha. Pro řadu administrativních a hospodářských překážek bylo sloučení prodlužováno nejprve zákonem č. 445/1920 Sb. do 1. ledna 1921 a posléze zákonem č. 692/1920 Sb. do 1. ledna 1922. Tehdy vzniklo připojením 37 obcí a osad, z nichž některé byly velkými městy (Vinohrady 83 tisíc obyvatel, Žižkov 71 tisíc, Smíchov 56 tisíc, přes 20 tisíc obyvatel měl i Karlín, Nusle a Vysočany) Hlavní město Praha. Další rozšiřování města pak nastalo až v letech 1960 (Ruzyně), 1968 (připojeno 21 obcí) a 1974 (připojeno 30 obcí). Dnes Prahu tvoří 112 katastrálních území (Kupka, 2009).

Každé z pražských měst má svou svébytnou formu, která se výrazně odvíjí od konkrétních krajinných daností. Staré Město leží v Pražské kotlině prakticky na rovině, Nové Město rozložené na spodních a středních vltavských terasách se v pozvolném

stoupání vějířovitě rozbíhá od Starého Města, Malá Strana je pod vrchem v konkávním údolí, Hradčany se táhnou podél hřebene na konvexním vrchu (Norberg-Schulz, 1994). To vše se promítá do kompozice jednotlivých měst. Kupříkladu Hradčany, které se rozkládají na dlouhém, klesajícím a zužujícím se návrší, které se v Hradu mění na skalní ostroh (Hrůza, 2003; Vančura, 1976), vytváří unikátní panorama kombinující danosti terénu s jedinečnou siluetou zástavby Pražského hradu, kde se nad dlouhou frontou budov zdvihají věže katedrály svatého Víta, Václava a Vojtěcha dokončené při její dostavbě v roce 1879. Strategicky výhodná ostrožní poloha ovládající celou pražskou kotlinu byla vybrána i přesto, že vlastní potokem Brusnice vymodelovaný ostroh byl dosti úzký a tím svým tvarem pro osídlení i opevňování méně výhodný.

Obr. 3: Praha ve své nevyrovnatelně krásné poloze a krajinné scénérii, oceňované od 19. století cizími cestovateli, jest výtvarným dílem Vltavy a jejích poboček (...). Velkolepá scenerie Prahy, na niž nasadily korunu kulturní dějiny města, jest výtvarným dílem přírody, jež tu vytvářela půdu modelující činností Vltavy (Dědina et al., 1940, Foto: J. Kupka, 2010).

Naproti tomu Karlín, první pražské předměstí, je založen v příhodné rovinaté poloze za Poříčskou branou. Na severu je vymezen tehdy meandrující Vltavou, na jihu úpatím prudkého svahu vrchu Žižkova (Vítkova), jehož pokračováním na západ je vltavská terasa. Na východě končilo Karlínsko úpatím Mezihorí, výběžků vrchů Žižkova a Strahova na kraji libeňského katastru, na západě barokním opevněním Prahy (Míka, 2011). Tato poloha v terénu umožnila rozvinutí ortogonální klasicistní osnovy ulic a velkých bloků zástavby v návaznosti na starší dopravní síť, zejména starou brandýskou silnici. Největší karlínský blok má rozměry 180/240 m, nejmenší 105/170 m. Tak velké

bloky se v Praze, vyjma Nového Města, vyskytují jen Holešovicích, předměstí založeném opět na rovině Holešovické terasy obtékané řekou, kde má největší blok rozměry 180/230 m, další bloky mezi 130/150 a 80/200 m (Voženílek et al., 1975). S Karlínem téměř současně začíná vyrůstat další pražské předměstí, Smíchov, a to opět v podobné poloze na rovině v údolí Vltavy podél trasy hlavní plzeňské silnice (Kohout – Vančura, 1986; Voženílek et al., 1975). Smíchovské bloky jsou však o poznání menší a nepravidelnější než bloky karlínského klasicistního založení. Je to způsobeno – oproti jednorázovému založení Karlína – zprvu živelným rozvojem Smíchova. Naproti tomu zcela jinak působí zástavba dna údolí Botiče v Nuslích. Sevřené údolí vedlo k vytvoření dlouhých úzkých bloků, charakteristických pro tuto terénní konfiguraci (velikost 220/55 m). V Dejvicích, rozložených v široké kotlině, či na Vinohradech, rozložených na rovině vinohradské terasy, mohly být vytyčeny rozsáhlejší formální kompozice, v Dejvicích nedokončené Vítězné náměstí, na Vinohradech náměstí Míru s polygonálním závěrem kostela v natočené poloze v pohledech z radiálních ulic. Na východ od náměstí Míru pak pokračuje pravidelná bloková zástavba se slušně dimenzovanými bloky o rozměrech 135/80 m, což by obtížné terénní podmínky Žižkova neumožnily (malé a různě zkosené až deformované bloky). (Kupka, 2012)

Cennost dochovaných urbanistických struktur v Praze indikuje vyhlášených jedenáct městských památkových zón (Vinohrady – Žižkov – Vršovice, Nusle, Barrandov, Smíchov, Baba, Dejvice – Bubeneč – Horní Holešovice, vilová kolonie Ořechovka, Staré Střešovice, Zbraslav, Tejnka, Karlín), sedm vesnických památkových zón (osada Buďánka, osada Rybáře, Staré Bohnice, Staré Ďáblice, Královice, Stará Hostivař, Střešovičky) a dvě vesnické památkové rezervace (Stodůlky, Ruzyně). Zcela unikátní je pak Pražská památková rezervace (od roku 1971), která je největší městskou památkovou rezervací v České republice (863 ha, ochranné písmo téměř 9000 ha) a jednou z největších na světě. Od roku 1992 je zapsána v Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Z celkového počtu domů je na území rezervace 60% objektů starších stal let (Beránková et al., 2001). V Územním plánu hl. m. Prahy je dále vybráno celkem 92 území historických jader původních obcí, které mají specifický význam pro další rozvoj města Prahy, a to jak z kulturního, tak i památkového nebo urbanistického hlediska. Kromě chráněných území je v příloze ÚAP vytipována řada dalších významných urbanistických souborů (jev *Cenné a pozoruhodné urbanistické soubory* přiložený k ÚAP Prahy, Hexner, 2007).

Všeobecné povědomí o ochraně historických děl v krajině a v sídlech, formované přibližně na přelomu 19. a 20. století, se postupně posunuje od jednotlivých stavebních památek přes památkové soubory až ke kulturní krajině a historickým objektům, které stavební památky doprovázejí, tj. zahradám, parkům, případně celým krajinným segmentům (Bouček – Šubr, 2000). Kulturní charakteristiku totiž zdaleka nevytvářejí jen objekty, jejich soubory a dochované urbanistické celky. Sama krajina obsahuje velké

množství dochovaných struktur, od dochované cestní sítě (historické stezky a trasy doprovázené úvozy, mostky, lávkami, dřevinným doprovodem) přes historické hospodářské úpravy (rybníky, rybníční soustavy, náhony, hráze, nádrže), dochované struktury zeleně (historické parky a zahrady, aleje, bažantnice, obory, lovecké revíry...), významné artefakty technické činnosti člověka a exploatace krajiny (studny, mlýnské náhony, lomy, haldy, pískovny, šterkovny, umělé terénní útvary, těžební zařízení), dochovanou strukturu plužiny různých typů (snosy, tarasy, zídky z kamenů, doprovodná vegetace), humna (stodoly, stáje, špejchary, kůlny, seníky, sklepy, ploty, zídky, ohrady, zahrady, sady, záhumenky, políčka, louky, pastviny, vinice...) až po stopy tradičních a regionálně podmíněných způsobů hospodaření (struktura orné půdy, louky, ovocné sady, pastviny, zahrady, chmelnice, vinice, meze). Neopominutelná je nejen sama charakteristická sídelní struktura (typy sídelní struktury), ale i stopy zaniklých osad a krajinných struktur. K nejvýznamnějším pak patří dochované krajinářské kompozice (komponovaná krajina záměrně navržena a vytvořena člověkem) a hospodářské feudální celky (Kupka, 2010).

Obr. 4: Příroda dala Praze do vínku ojedinelou scénu, vyzdobenou vodními toky, údolními nivami, slunnými svahy, strmými návršími a vyvýšenými terasami. Předurčila samu polohu Prahy v místě snadných přechodů přes Vltavu, ovládaných ostrohy a obklopených úrodnou půdou. Rozmanitost přírodního prostředí a utváření terénu jsou zvýrazněny zelení zahrad, parků a lesů. (...) Praha vděčí přírodním podmínkám za svou urbanistickou kompozici, utváření i působivost dominant, členění svých historických i novodobých částí (Hrůza, 1989, Foto: J. Kupka, 2011).

Na území Prahy se nachází řada dochovaných krajinných struktur. Významným příkladem může být Svatá cesta z Prahy do Staré Boleslavi, do chrámu Panny Marie, kde je uloženo palladium země české. Vždy to bylo místo uctívané především katolíky, neboť s kultem palladia je svázána řada světců, mezi nimiž zaujímá první místo sv. Václav. Staroboleslavské palladium je nejuctívanějším mariánským zobrazením barokních Čech. Jeho úcta šla tak daleko, že je v legendách spojováno téměř se všemi českými zemskými patrony. Mohutnost poutí do Staré Boleslavi v první polovině 18. století lze posoudit z toho, že kolem roku 1740 bylo jen v mariánské svatyni a pouze v letních měsících rozdáno na 52 000 svatých přijímání. V roce 1772 potom v obou svatyních přes 110 000 svatých přijímání, z toho přes 55 000 v chrámu Nanebevzetí Panny Marie. Dobové záznamy také hovoří o tom, že přicházely poutě čítající až 20 000 poutníků, při kterých se zpovídalo nepřetržitě celý den, celou noc a další den, a ani tak se nedalo vyhovět všem kajcíníkům.

Z Prahy vedly dvě poutní cesty směřující do Staré Boleslavi. Ta starší, nazvaná později Svatováclavská, vycházela přes dnešní Poříčí Karlínem a odtud buď na Švábkách nebo u Palmovky odbočila přes Libeň kolem místa dodnes zvaného U Kříže na Prosek ke kostelu a odtud dále kolem jižního okraje Letňan na Přezletice a Popovice k brodu na nezjištěném místě do Boleslavi. Vedla kolem Proseka, kde byla významná zastávka všech procesí. Zde se scházeli poutníci z různých směrů a po požehnání v kostele pokračovali pak poutní cestou do Boleslavi navštívit místo, kde byl zavražděn a krátce měl i hrob svatý Václav. Druhá, mladší cesta, zvaná *via sancta*, Svatá cesta, vedla z Prahy od Špitálské brány přes Karlín, Vysočany, Klíčov, Kbely, Vinoř, Podolánku, Dřevčice, Vrábí a Brandýs do Boleslavi. Touto cestou, později lemovanou 44 kaplemi, se přenášelo boleslavské palladium. Její směr se sice mezi Vinoří a Klíčovem napřímil, ale zbylé kapličky zůstaly na svých dřívějších místech a připomínají trasu původní cesty (Květ, 2003). Začaly se stavět v roce 1674. Vzdálenost mezi nimi se pohybuje v rozmezí od 400 do 600 metrů. Průměrná vzdálenost je v podstatě okolo délky 500 metrů, což přibližně odpovídá délce Karlova mostu. Všechny byly vyzdobeny obrazy, které manifestovaly spojení mariánského a svatováclavského kultu tohoto nejstaršího poutního místa. Dnes zbývá ze 44 kapliček pouze 29, někde v polích, jinde u silnice. Byly opravovány v roce 1929, kdy byly natřeny na bílo a podruhé v roce 1994. Přeložením silnice v letech okolo roku 1790 ztratila téměř většina kapliček styk s proudem, přesto jsou velmi zajímavým historickým dokladem a torzem významné krajinné struktury.

Podobně vycházela z Prahy poutní cesta do Hájků lemovaná dvaceti kaplemi z let 1720 až 1726, z nichž je 11 dochováno dodnes, či na Svatou Horu s pobočným poutním místem téměř v polovině cesty (Malá Svatá Hora). Z historických krajinných struktur v Praze nechybí parky a zahrady (mnohé přímo v památkové rezervaci), staré sady, vinice (v Tróji, ve Vysočanech), aleje, rybníky, náhony a hráze (například Kyjský rybník byl založen pravděpodobně již ve 14. století z podnětu arcibiskupa Arnošta z Pardubic),

bažantnice (například Satalická, Cholupická), obory (například obora Hvězda založená po roce 1534), lomy a lůmky i fragmenty komponovaných či rozsáhlejších historických krajin (například navržené krajinné památkové zóny Vinoř – Ctěnice – Satalice, Kralovice – Koloděje – Hájek či Šárecké a Lysolajské údolí).

Obr. 5: Nemá sice vzdušné krásy horských štítů jako Salcburk, ani modrou hladinu moře, která zvyšuje krásy Neapole, Cařihradu, Lisabonu a měst Jižní Ameriky, není také obohacena mořskými zátokami a průplavy, jak je tomu v Benátkách, Leningradě a Bruggách. Příroda jí rovněž odepřela kontrast tropické vegetace, jakou dala Rio de Janeiru. Avšak pokud jde o syntesu terénu a dovršující jej lidskou činnost, nemá Praha soupeře. Londýn, Berlín, Antverpy, Drážďany leží v rovině. Paříž je terénně obohacena jen Montmartrem, vyhlídkově nevyužitým, takže potřebuje umělou věž Eiffelovu. Ani panorama Vídně, ačkoli Vídeň leží na úpatí Alp rovněž na nerovném terénu a ačkoli náleží k stejné stylové oblasti jako Praha, nemá výtvarných hodnot a možností. Nejblíže Praze je Salcburk, jinak terénně příliš jednoznačný (Říha et al., 1956, Foto: J. Kupka, 2011).

S identitou krajiny pak souvisí především místa, která mají určitý hlubší význam a tím se podílejí na vytváření vlastní totožnosti krajiny (asociativní krajina).

Ono velké a posvátné, čemu tu člověk obětuje svoji individuální existenci, je uzavřeno v pojmech „Otčina“, „Matička země“, „Rodná země“, „Domovina“ či „Vlast“. V prvních třech pojmech je prostoru, ve kterém žijeme, přiřazena stejná úcta a stejná starost, která je prokazována předkům, a která jako boží přikázání či mravní imperativ

tvorí základní kámen každé civilizace. Druhé dva pojmy poukazují k jiné rovině vztahu člověka k místu. (...) Člověk, rod, kmen, národ jsou v prostoru doma, je jimi vlastněn a je jim vlastní (Dejmal, 2000b).

Ačkoli bývají tato místa doprovázena dalšími hodnotami hmotnými, památkovými, přírodními či estetickými, podstata jejich cennosti a významu tkví hlouběji než v těchto hmotných artefaktech (Kupka, 2010). Z hlediska úvah o nehmotných hodnotách krajiny je signifikantním pohled na základní kameny Národního divadla, které sem byly dopraveny z řady památných míst Čech a Moravy (památné hory Říp, Blaník, Radhošť, Svatobor u Sušice, Boubín, Hostýn, Vyšehrad, Čerchov, Žižkov a další). Jejich původ i význam, který jim byl ve své době přikládán, dokumentuje vnímání památných míst v našem národě tehdy i dnes (Kupka, 2010c).

Jednoznačně k těmto pamětihodným krajinám patří místa spojená s mytologií, pověstmi či nejstaršími počátky českých dějin, s příběhy, jež jsou zaznamenány v nejstarších českých kronikách a letopisech (Vyšehrad). K památným místům určitě patří území spojená s významnými historickými událostmi (jev *Místo významné události v Hlavním městě Praze* přiložený k ÚAP Prahy, Ledvinka, 2007). V Praze takovým místem může být například Bílá hora (bojiště z roku 1620), která se stala pojmem, synonymem zde proběhlé bitvy a vlastně názvem celých dějinných epoch („před Bílou horou“). Dalším typem významných míst jsou místa s duchovním významem v pravém slova smyslu, místa spojená s legendami, hroby světců, patronů a ochránců českého státu i národa (například v katedrále se nacházející ostatky sv. Václava, sv. Vojtěcha, sv. Jana Nepomuckého, v bazilice sv. Jiří hrob sv. Ludmily a v kostele Všech svatých sv. Prokopa, evropský význam má hrob zakladatele premonstrátů sv. Norberta na Strahově) či poutní místa (Pražské Jezulátko, Loreta). Dalším typem významných míst jsou místa spojená s historickými osobnostmi, s jejich narozením, životem, tvorbou či smrtí. Podobným typem památného místa jsou lokality spojené s literárními a uměleckými díly, tj. lokality a scenérie objevující se na významných obrazech, lokality, kde se odehrávají slavná literární díla a podobně (Kupka, 2010). Všechny tyto míst je Praha plná.

4 Závěr

Na Prahu – stejně jako na každé jiné město – můžeme nahlížet z různých hledisek a z různých perspektiv. Jedním z možných pohledů je pohled na město jako na městskou krajinu či krajinu města, přičemž každá městská krajina se vyznačuje výraznou individualitou – svébytností tkvící v prolnutí přírodní a urbánní struktury a vizuální jedinečností spočívající ve vnějším projevu přírodních podmínek a znaků kulturního vývoje krajiny a městského prostředí. Vždy – nejen v městské krajině – musíme tedy uvažovat (neoddělitelně) všechny charakteristiky krajiny, přírodní, kulturní a historickou (jak říká v §12 zákona 114/1992 Sb.), neboť kulturní krajiny, kterými jsou města par

excellence, jsou všeobecně chápány jako kombinovaná díla přírody a člověka, doklady vývoje lidské společnosti a sídel v průběhu historie (jak říká dokument UNESCO z roku 1992). Úroveň urbánního prostředí měst je tedy závislá jak na urbanisticko-architektonické kvalitě objektů a prostorových seskupení a jejich výtvarném pojetí, tak i na řadě dalších výrazových prostředků, z nichž k nejvýznamnějším patří prvky přírodní. Příspěvek se dotýká jednoho z aspektů pražské krajiny, a to její kulturní a historické charakteristiky, spoluvytvářející její jedinečnost a identitu. Jedná se přitom nejen o jednotlivé stavby a jejich souboru, urbanistické celky a krajinářské úpravy, ale i o význam místa, nehmotnou paměť, skryté významy, vzpomínky a asociace. Praha je z tohoto hlediska nevyčerpatelným zdrojem inspirace, prostředím odrážejícím kulturní dějiny našeho národa, proto může být tento příspěvek jen jedním kamínkem v přepestré mozaice, neúplným a nedokonalým.

Prague – alike every other city – can be looked at from the various standpoints. One of the possible perspectives is a view on a town as an urban landscape or a landscape of city, and each urban landscape distinguish itself by striking individuality (peculiarity) lying in penetration of natural and urban structure, because the cultural landscapes are interpreted as combined works of nature and man. The level of urban milieu of cities is dependant both on the urban-architectonic quality of objects and the spatial agglomeration and their artistic conception and also on a number of other means of expression, of which the most significant are natural elements. The chapter touches one of the aspects of Prague's landscape, particularly its cultural and historical characteristics, creating its uniqueness and identity. It concerns not only individual constructions and their collection, urban wholes and landscape architecture but also a genius loci, immaterial memory, hidden importance, remembrances and associations. Prague is from this point of view an inexhaustible source of examples, a milieu reflecting the cultural history of our nation.

Literatura:

- (1) BERÁNKOVÁ, Hana et. al. (2001). *Pražská památková rezervace*. Praha: ÚRM.
- (2) BOUČEK, Zbyněk – ŠUBR, Jaroslav (2000). Historická kulturní krajina jako současné velké téma. In: *Téma pro 21. století. Kulturní krajina aneb proč ji chránit?* Praha: MŽP ČR, s. 157-164.
- (3) DĚDINA, Václav – FILIP, Jan – GUTH, Karel – WIRTH, Zdeněk (1940). *Jak rostla Praha*. Praha: Společnost přátel starožitností.
- (4) DEJMAL, Ivan (2000a). Co s evropskou kulturní krajinou na konci dvacátého století? In: *Téma pro 21. století. Kulturní krajina aneb proč ji chránit?* Praha: MŽP, s. 13-16.

- (5) DEJMAL, Ivan (2000b). Krajina je místo svědectví a očekávání. In: *Téma pro 21. století. Kulturní krajina aneb proč ji chránit?* Praha: MŽP ČR, s. 98-101.
- (6) HRŮZA, Jiří (1989). *Město Praha*. Praha: Odeon.
- (7) HRŮZA, Jiří (2003). *Urbanismus světových velkoměst*. Praha: ČVUT.
- (8) KLIMEŠ, Lumír (1981). *Slovník cizích slov*. Praha: SPN.
- (9) KMÍNEK, Petr (2000). Člověk v krajině – krajina v člověku. In: *Téma pro 21. století. Kulturní krajina aneb proč ji chránit?* Praha: MŽP ČR, s. 79-84.
- (10) KOHOUT, Jiří – VANČURA, Jiří (1986). *Praha 19. a 20. století. Technické proměny*. Praha: SNTL.
- (11) KUČA, Karel – KUČOVÁ, Věra (2000). *Principy památkového urbanismu*. Praha: Státní ústav památkové péče.
- (12) KUPKA, Jiří (2009). Státní regulační komise a rozvoj Prahy. *Urbanismus a územní rozvoj XII*. č. 6, s. 36-41.
- (13) KUPKA, Jiří (2010a). *Krajiny kulturní a historické. Vliv hodnot kulturní a historické charakteristiky na krajinný ráz naší krajiny*. Praha: ČVUT.
- (14) KUPKA, Jiří (2010b). Kulturní dominanty v krajině. *Zahrada – park – krajina XX*, č. 2, s. 18-21.
- (15) KUPKA, Jiří (2010c). *Duchovní význam místa a Národní divadlo*. In *Člověk, stavba a územní plánování 4*. Praha: ČVUT, s. 74-83.
- (16) KUPKA, Jiří (2012). Praha – město v krajině, krajina ve městě. In: *Krajina jako historické jeviště*. Praha: Historický ústav, s. 285-306.
- (17) KUPKA, Jiří (2013). Architektura a ochrana krajiny. In: *Architektura a urbanismus 2. poloviny 20. století*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, s. 235-240.
- (18) KVĚT, Radan (2003). *Duše krajiny. Staré stezky v proměnách věků*. Praha: Academia.
- (19) LAPKA, Miloslav (2008). *Úvod do sociologie krajiny*. Praha: Karolinum.
- (20) LÖW, Jiří – MÍCHAL, Igor (2003). *Krajinný ráz*. Kostelec n. Č. Lesy: Lesnická práce.
- (21) LÖW, Jiří – NOVÁK, Jaroslav (2008). Typologické členění krajín České republiky. *Urbanismus a územní rozvoj IX*, č. 6/2008, s. 19-23.
- (22) MÍKA, Zdeněk (2011). *Karlín. Nejstarší předměstí Prahy*. Praha: Muzeum HMP.
- (23) NORBERG-SCHULZ, Christian (1994). *Genius loci*. Praha: Odeon.
- (24) ŘÍHA, Josef Karel – STEFAN, Oldřich – VANČURA, Jiří (1956). *Praha včerejška a zítřka*. Praha: SNTL.

- (25) SÁDLO, Jiří – POKORNÝ, Petr – HÁJEK, Pavel – DRESLEROVÁ, Dagmar – CÍLEK, Václav (2005). *Krajina a revoluce. Významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny českých zemí*. Praha: Malá Skála.
- (26) SAMOJSKÝ, Petr (2011). *Krajina jako duchovní dědictví*. Praha: Obec širšího společenství českých unitářů.
- (27) SKLENIČKA, Petr (2003). *Základy krajinné architektury*. Praha: Naděžda Skleničková.
- (28) STIBRAL, Karel – DADEJÍK, Ondřej – ZUSKA, Vlastimil (2009). *Česká estetika přírody ve středoevropském kontextu*. Praha: Dokořán.
- (29) VANČURA, Jiří (1976). *Hradčany, Pražský hrad*. Praha: SNTL.
- (30) VOREL, Ivan – BUKÁČEK, Roman – MATĚJKA, Petr – CULEK, Martin – SKLENIČKA, Petr (2004). *Metodický postup posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz*. Praha: N. Skleničková.
- (31) VOREL, Ivan – KUPKA, Jiří (2011). *Krajinný ráz. Identifikace a hodnocení*. Praha: ČVUT.
- (32) VOŽENÍLEK, Jiří a kol. (1975). *Urbanistický vývoj Prahy od počátku industrializace do současnosti*. Praha: FA ČVUT (závěrečná zpráva k výzkumnému úkolu).

Kontakt:

doc. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.

Fakulta životního prostředí ČZU v Praze, Katedra biotechnických úprav krajiny
Kamýcká 1176, 165 21 Praha 6 – Suchdol, e-mail: jiri.kupka@fsv.cvut.cz

Ing. arch. Barbora Hejtmánková

Fakulta životního prostředí ČZU v Praze, Katedra biotechnických úprav krajiny
Kamýcká 1176, 165 21 Praha 6 – Suchdol, e-mail: kmonickovabarbora@seznam.cz

S. BAMBINO DI PRAGA

Na závěr kapitoly o Praze dovoluji osobní vzpomínku. Při nedávné návštěvě Itálie jsem při třech příležitostech narazil na Prahu. Všechny souvisí s její kulturní identitou a chápáním významu Prahy v zahraničí. První setkání s Prahou proběhlo v Pienze, při prohlídce Palazzo Piccolomini. V jedné z místností prohlídkového okruhu viselo monumentální plátno zachycující bitvu na Bílé hoře 8. listopadu 1620 (na obrázku pouze výřez centrální scény). Bitva nevelkého rozsahu dodnes kontrastuje s obrovskými důsledky, které měla pro dějiny nejen Českých zemí. Druhé, mnohem intimnější setkání s Prahou proběhlo v kostelíku městečka Santa Fiora, kde byly u vchodu nabízeny obrázky Pražského Jezulátka. Potřetí jsem pak na Prahu narazil při korespondenci ohledně prohlídky opatství Sant'Antimo (na obrázku), kdy jsem obdržel velmi přátelský pozdrav s poukazem na to, že Praha je bratřím premonstrátům, kteří v současnosti v opatsví sídlí, blízká, neboť v ní odpočívá tělo svatého Norberta, zakladatele jejich řádu. (Foto: J. Kupka, 2014)